

INTELLEKTUEL, INDUSTRIEL OG KOMMERCIEL EJENDOMSRET

Den intellektuelle ejendomsret omfatter alle eksklusive rettigheder til intellektuelle frembringelser. Den omfatter to typer af rettigheder: industrielle ejendomsrettigheder, der indbefatter opfindelser (patenter), varemærker, industrielle design og modeller og oprindelsesbetegnelser, samt ophavsrettigheder, der dækker kunstneriske og litterære værker. Siden traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) trådte i kraft i 2009, har EU haft eksplicit kompetence for så vidt angår intellektuelle ejendomsrettigheder (artikel 118).

RETSGRUNDLAG

Artikel 114 og 118 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

MÅL

Selv om den intellektuelle ejendomsret er underlagt de forskellige nationale lovgivninger, er den ligeledes underlagt EU-lovgivningen. I artikel 118 i TEUF hedder det, at Europa-Parlamentet og Rådet som led i det indre markeds oprettelse og funktion efter den almindelige lovgivningsprocedure fastsætter foranstaltninger vedrørende indførelse af EU-immaterialret for at sikre en ensartet beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i Unionen samt indførelse af centraliserede tilladelses-, koordinations- og kontrolordninger på EU-niveau. Den Europæiske Unions lovgivningsarbejde består primært i at harmonisere visse specifikke aspekter af den intellektuelle ejendomsret gennem oprettelsen af et fælles europæisk system, som det er tilfældet for EU-varemærker og EU-design, og som det snart vil være tilfældet for patenter. Den [Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret](#) (EUIPO) er ansvarligt for at forvalte EU-varemærker og EU-design.

RESULTATER

A. Harmonisering af lovgivningerne

1. Varemærker, design og modeller

I EU er lovrammen for varemærker baseret på et firestrengt system for registrering af varemærker, der eksisterer side om side med de nationale varemærkesystemer, som er harmoniseret ved hjælp af varemærkedirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv 2008/95/EF](#) af 22. oktober 2008 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker).. Ud over den nationale streng er de

tre andre mulige strenge, som man kan vælge for at få varemærkebeskyttelse i EU, Benelux-strengen, EU-varemærket, som blev indført i 1994, og den internationale streng. Europa-Parlamentets og Rådets [forordning \(EU\) 2015/2424](#) af 16. december 2015 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 207/2009 om EF-varemærker og Kommissionens forordning (EF) nr. 2868/95 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 40/94 om EF-varemærker og om ophævelse af Kommissionens forordning (EF) nr. 2869/95 om de gebyrer, der skal betales til Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO), forenkler den nationale og europæiske varemærkelovgivning og gør EU's varemærkeregistriering billigere, hurtigere samt mere pålidelig og forudsigelig og øger dermed retssikkerheden for rettighedshaverne.

[Direktiv 98/71/EF](#) af 13. oktober 1998 sikrer indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om retlig beskyttelse af mønstre og modeller. [Rådets forordning \(EF\) nr. 6/2002](#) af 12. december 2001 (som ændret) indfører en fællesskabsordning for beskyttelse af design og modeller. [Rådets afgørelse 2006/954/EF](#) og [Rådets forordning \(EF\) nr. 1891/2006](#), begge af 18. december 2006, forbinder EU's system for registrering af design og modeller med Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsrets internationale registreringssystem for industrielle design og modeller (WIPO).

2. Ophavsret og beslægtede rettigheder

Ophavsret sikrer, at ophavsmænd, komponister, kunstnere, filmproducenter og andre modtager betaling for og beskyttelse af deres værker. Digitale teknologier har grundlæggende ændret den måde, hvorpå kreativt indhold bliver produceret, distribueret og tilgået.

a. Ophavsret

[Direktiv 2001/29/EF](#) af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet tilpasser lovgivningen om ophavsret og beslægtede rettigheder til den teknologiske udvikling, men er ude af trit med den overordentlig hurtige udvikling, som er sket på det digitale område, f.eks. distribution af og adgang til tv- og radioprogrammer og det, at 49 % af de europæiske internetbrugere tilgår musik, audiovisuelt indhold og spil online (Eurostats skøn). Der er derfor behov for en harmoniseret lovgivning om ophavsret i hele EU for forbrugere, skabere og virksomheder.

Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv \(EU\) 2019/790](#) om ophavsret på det digitale indre marked af 17. april 2019 indeholder en supplerende ophavsret til presseudgivere og et rimeligt vederlag for ophavsretligt beskyttet indhold. Hidtil har onlineplatforme ikke haft noget juridisk ansvar for at anvende og uploade ophavsretligt beskyttet indhold på deres websteder. De nye krav vil ikke påvirke ikke-kommerciel upload af ophavsretligt beskyttede værker til online-leksika som f.eks. Wikipedia.

Formålet med [direktivet om kabel- og satellit-tv \(EU/2019/789\)](#) af 17. april 2019 er at øge antallet af tv- og radioprogrammer, der er tilgængelige online for europæiske forbrugere. Brugere forventer i stigende grad at få adgang til tv- og radioindhold til enhver tid og overalt. Radio- og tv-selskaberne tilbyder derfor i stigende grad onlinetjenester ud over deres traditionelle udsendelser. Direktivet indfører

oprindelseslandsprincippet for at gøre det lettere at udstede licens på rettigheder til visse programmer, som radio- og tv-selskaber tilbyder på deres onlineplatforme (f.eks. simulcasting og catch-up-tjenester). Radio- og tv-selskaberne skal indhente ophavsrettilladelser i deres EU-etableringsland (dvs. oprindelsesland) med henblik på at gøre radioprogrammer, tv-nyheds- og aktualitetsprogrammer og fuldt finansierede egne produktioner tilgængelige online i alle EU-lande.

[Direktiv 2017/1564](#) af 13. september 2017 om visse tilladte former for anvendelse af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehåndicap, letter adgang til bøger og andet trykt materiale i passende formater og deres cirkulation på det indre marked.

[Forordning \(EU\) 2017/1128](#) af 14. juni 2017 om grænseoverskridende portabilitet af onlineindholdstjenester i det indre marked har til formål at sikre, at forbrugere, der køber eller abonnerer på film, tv- og radiotransmissioner af sportsbegivenheder, musik, e-bøger og spil kan få adgang til dem, når de rejser til andre EU-medlemsstater.

b. Beskyttelsestiden for ophavsret og beslægtede rettigheder

Disse rettigheder er beskyttet i ophavsmandens levetid samt i 70 år efter vedkommendes død. [Direktiv 2011/77/EU](#) om ændring af direktiv 2006/116/EF om beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder forlængede beskyttelsestiden for ophavsrettighederne for udøvende kunstnere med lydoptagelser fra 50 til 70 år efter optagelsen og for ophavsmænd til musik såsom komponister og tekstforfattere 70 år efter ophavsmandens død. Tidsrummet på 70 år er blevet en international standard for ophavsretlig beskyttelse af lydoptagelser. I øjeblikket er lydoptagelser ophavsretligt beskyttet i 70 år eller længere i 64 lande på verdensplan.

c. Computerprogrammer og databaser

[Direktiv 91/250/EØF](#) pålagde medlemsstaterne at beskytte computerprogrammer ophavsretligt som litterære værker, jf. Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker. Det blev kodificeret ved Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv 2009/24/EF](#). [Direktiv 96/9/EF](#) indeholder bestemmelser om retlig beskyttelse af databaser, der defineres som »en samling af værker, data eller andet selvstændigt materiale, der er struktureret systematisk eller metodisk og kan konsulteres individuelt ved brug af elektronisk udstyr eller på anden måde«. I direktivet fastslås det, at databaser både er omfattet af en ophavsretlig beskyttelse, der omfatter intellektuel nyskabelse, og en sui generis-beskyttelse af investeringer (penge, menneskelige ressourcer, kræfter og energi) i frembringelsen, kontrollen eller præsentationen af indholdet af en database.

d. Forvaltningsselskaber

Der skal indhentes en licens fra de forskellige indehavere af ophavsret og beslægtede rettigheder, inden indhold beskyttet af sådanne rettigheder og de hermed forbundne tjenester må udbredes. Rettighedshavere overdrager deres rettigheder til et forvaltningsselskab, der forvalter disse rettigheder på deres vegne. Medmindre den kollektive forvaltningsorganisation har objektive grunde til at nægte forvaltning, er den forpligtet til at forvalte disse rettigheder. Rettighedshavere bør frit kunne

betro forvaltningen af deres rettigheder til uafhængige forvaltningsenheder. Disse er erhvervsenheder, som adskiller sig fra kollektive forvaltningsorganisationer, bl.a. ved ikke at være ejet eller kontrolleret af rettighedshavere. Europa-Parlamentet og Rådet vedtog den 26. februar 2014 [direktiv 2014/26/EU](#) om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked, hvori der fastsættes krav til kollektive forvaltningsorganisationer med henblik på at sikre høje standarder for styring, økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og rapportering. Formålet med dette direktiv er at sikre, at rettighedshaverne har indflydelse på forvaltningen af deres rettigheder, og at den måde, hvorpå de kollektive forvaltningsorganisationer fungerer, forbedres ved hjælp af EU-dækkende standarder.

Medlemsstaterne skal sikre, at de kollektive forvaltningsorganisationer handler i rettighedshavernes bedste interesse, og at de ikke indfører forpligtelser, som ikke er objektivt nødvendige for at beskytte rettighedshavernes rettigheder og interesser eller for en effektiv forvaltning af disse rettigheder.

3. Patenter

Et patent er en ejendomsret, som kan tildeles enhver opfindelse af teknisk karakter, forudsat at den omfatter en egentlig nyskabelse og kunne anvendes industrielt. Et patent giver ejeren ret til at forhindre andre i at fremstille, anvende eller sælge opfindelsen uden tilladelse. Med patenter opfordres virksomheder til at foretage de nødvendige investeringer i innovation, og de skaber et incitament for enkeltpersoner og virksomheder til at afsætte ressourcer til forskning og udvikling. I Europa kan tekniske opfindelser være beskyttet enten af nationale patenter, som er udstedt af de kompetente nationale myndigheder, eller af europæiske patenter, der er udstedt centralt af [Den Europæiske Patentmyndighed \(EPO\)](#). Sidstnævnte er den udøvende myndighed i Den Europæiske Patentorganisation, som 38 kontraherende stater nu er medlemmer af. EU er ikke selv medlem af Den Europæiske Patentorganisation.

Efter flere års drøftelser blandt medlemsstaterne godkendte Parlamentet og Rådet i 2012 retsgrundlaget for et europæisk patent med ensartet retsvirkning (enhedspatent). Ved en international aftale mellem medlemsstaterne oprettes der således en fælles og specialiseret patentmyndighed.

Efter Domstolens bekræftelse af patentpakken i dom af 5. maj 2015 i sag C-146/13 and C-147/13 er vejen banet for et [ægte europæisk patent](#). Den gamle ordning vil eksistere side om side med det nye system, indtil [Den Fælles Patentdomstol \(UPC\)](#) er oprettet.

Når Den Europæiske Patentmyndighed har udstedt et enhedspatent, vil dette give ensartet beskyttelse med ens retsvirkninger i alle deltagerlande. Virksomheder vil have mulighed for at beskytte deres opfindelser i alle EU-medlemsstater med et enkelt enhedspatent. De vil desuden kunne gøre indsigelse mod og forsvare enhedspatenter i en enkelt retssag gennem den nye Fælles Patentdomstol. Der foreligger forslag om at give den hjemsted i henholdsvis London, München og Paris. Dette vil strømline systemet og spare udgifter til oversættelse. Efter folkeafstemningen i Det Forenede Kongerige i juni 2016 om dets udtræden af EU hersker der imidlertid alvorlig tvivl med hensyn til, om et land, der ikke er medlem af EU, kan være kontraherende stat i aftalen om Den Fælles Patentdomstol. Desuden udtrykkes det i den nuværende

udformning af aftalen om en fælles patentdomstol klart, at EU-rettens forrang skal respekteres (artikel 20 i aftalen om en fælles patentdomstol), og at Den Europæiske Unions Domstols (EU-Domstolens) afgørelser skal være bindende for Den Fælles Patentdomstol og dermed også for Det Forenede Kongerige.

4. Forretningshemmeligheder

Praksissen med hemmeligholdelse af oplysninger går flere århundreder tilbage. Retlige instrumenter til at beskytte forretningshemmeligheder, uanset om de defineres som en del af de intellektuelle ejendomsrettigheder, findes i mange lande. Niveauet for beskyttelse af fortrolige oplysninger kan ikke sammenlignes med andre områder af immaterialretten såsom patenter, ophavsrettigheder og varemærker. Beskyttelse af forretningshemmeligheder varierer mere fra land til land end andre områder inden for immaterialretten, og det samme gælder for de måder, man griber dette an på. Retsreglerne på området udgør et kludetæppe, men siden 2016 har der været en EU-retsramme, nemlig Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv \(EU\) 2016/943](#) om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse.

5. Bekæmpelse af varemærkeforfalskning

Ifølge skøn beløber indførslen af varemærkeforfalskede og piratkopierede varer sig til ca. 85 mia. EUR (op til 5 % af den samlede import). På verdensplan tegner handelen med piratkopierede varer sig for hele 2,5 % af handelen og op til 338 mia. EUR, hvilket forårsager betydelige skader for rettighedshavere, regeringer og økonomier.

Eftersom forskellene mellem de nationale systemer med hensyn til at straffe varemærkeforfalskning og piratkopiering gjorde det vanskeligt for medlemsstaterne at bekæmpe disse overtrædelser effektivt, vedtog Parlamentet og Rådet som et første skridt [direktiv 2004/48/EF](#) om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. Formålet med direktivet er at styrke bekæmpelsen af piratkopiering og varemærkeforfalskning ved indbyrdes tilnærmelse af de nationale lovgivninger med henblik på at sikre et højt, ækvivalent og ensartet niveau for beskyttelse af intellektuel ejendomsret i det indre marked og fastsætter foranstaltninger, procedurer og erstatning i henhold til civilretlige og forvaltningsretlige bestemmelser. [Forordning \(EU\) nr. 608/2013](#) om toldmyndighedernes håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder fastsætter procedureregler for denne håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder med hensyn til varer, som kan underkastes toldtilsyn eller toldkontrol.

B. Teorien om »konsumtion« af rettigheder

1. Definition

Denne teori indebærer, at indehaveren af en industriel eller kommerciel ejendomsret, der er beskyttet af en medlemsstats lovgivning, ikke kan påberåbe sig denne lovgivning for at modsætte sig indførsel af en vare, der lovligt er bragt i omsætning i en anden medlemsstat. Dette gælder for alle områder af industriel ejendomsret.

2. Begrænsninger

Teorien om konsumtion af EU-rettigheder finder ikke anvendelse i forbindelse med markedsføring af efterligninger eller i forbindelse med produkter, der markedsføres

uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (artikel 6 i aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder, TRIPS). I 1999 fastslog Domstolen i sin dom i sagen *Sebago Inc. og Ancienne Maison Dubois et Fils SA mod GB-Unic SA* (C-173/98), at medlemsstaterne i deres nationale ret ikke må foreskrive konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket, for varer, som er markedsført i tredjelande.

3. De væsentligste retsakter på området

- Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv 2006/115/EF](#) 12. december 2006 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret
- [Rådets direktiv 93/83/EØF](#) af 27. september 1993 om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel
- Europa-Parlamentets og Rådets [direktiv 2001/84/EF](#) af 27. september 2001 om følgeret for ophavsmanden til et originalkunstværk.

C. Den Europæiske Unions Domstols nyere retspraksis

I 2012 bekræftede Domstolen i SAS-sagen ([C-406/10](#)), at det ifølge direktiv 91/250/EØF kun er et EDB-programs udtryksform, der er ophavsretligt beskyttet, mens idéer og principper, som ligger til grund for logik, algoritmer og programmeringssprog, ikke er beskyttet i henhold til direktivet (dommens præmis 32). Den understregede, at hverken et EDB-programs funktionalitet eller det programmeringssprog og det datafilformat, der anvendes i et EDB-program til at udnytte visse af dets funktioner, udgør en form, hvori dette EDB-program udtrykkes, i den forstand hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, stk. 2, i direktiv 91/250/EØF (præmis 39).

I sin dom i [sag C-160/15](#), *GS Media BV v Sanoma Media Netherlands BV*, fastslog Domstolen, at placeringen på en internetside af et hyperlink til beskyttede værker uden tilladelse fra indehaveren af ophavsretten ikke udgør en »overføring til almenheden«, når dette link er anbragt uden vinding for øje af en person, som ikke vidste, at disse værker ulovligt var blevet offentliggjort.

Domstolen fastslog i sin dom i [sag C-484/14](#) af 15. september 2016, at når en tjenesteyder stiller et wifi-netværk gratis til offentlighedens rådighed for at reklamere for en butiks varer eller serviceydelser, er det at betragte som en »informationssamfundstjeneste« i direktivets forstand, ligesom den bekræftede, at en tjenesteyder, der giver adgang til et kommunikationsnetværk, under visse forudsætninger ikke kan stilles til ansvar herfor. Rettighedshavere kan følgelig ikke kræve erstatning under henvisning til, at netværket er blevet anvendt af tredjemand til at krænke deres rettigheder. Beskyttelse af en internetforbindelse ved hjælp af en adgangskode sikrer balancen mellem på den ene side hensynet til rettighedshavernes interesser og på den anden side adgangsgivernes ret til fri erhvervsudøvelse og netværksbrugernes informationsfrihed.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Intellektuel ejendomsret skaber merværdi for europæiske virksomheder og økonomier. En ensartet beskyttelse og håndhævelse heraf bidrager til at fremme innovation og økonomisk vækst. Parlamentet bestræber sig derfor på at harmonisere de intellektuelle ejendomsrettigheder gennem oprettelsen af et fælles europæisk system parallelt med de nationale systemer, således som det er sket med EU-varemærker og EU-design samt det europæiske enhedspatent.

Europa-Parlamentet har i forskellige beslutninger om intellektuel ejendomsret, navnlig om retsbeskyttelse af databaser, bioteknologiske opfindelser og ophavsrettigheder, argumenteret for den gradvise harmonisering af den intellektuelle ejendomsret. Det har derudover modsat sig, at dele af menneskets krop gøres til genstand for patenter. Parlamentet vedtog den 27. februar 2014 en initiativbetænkning om privatkopieringsafgifter (retten til at tage private kopier af lovligt erhvervet indhold), idet digital privat mangfoldiggørelse som følge af teknologiske fremskridt har fået stor økonomisk betydning. Parlamentet har desuden spillet en særdeles aktiv rolle i WIPO's udkast til traktat [om undtagelser fra ophavsretten for personer, der er synshæmmede](#) («Marrakech-traktaten«).

Parlamentet vedtog som led i forberedelserne til reformen af EU-ophavsretsreglerne (se A.2.a) i september 2018 en betænkning, der indeholder en række væsentlige henstillinger om alle de udestående spørgsmål. Under hele lovgivningsprocessen har der været en ophedet offentlig debat med fokus på artikel 11 og 13 i udkastet til direktiv om ophavsret på det digitale indre marked. Denne debat kulminerede, da Parlamentet stemte for at støtte indsatsen for at skabe en ny ret for medieforetagender til at valorisere indhold på visse store nyhedsplatforme og en ny ret til at gøre det lettere at spore krænkelse af ophavsretten på internettet. Mens den kreative industri glædede sig over dette, afviste repræsentanterne for de teknologiske virksomheder forslagene. I sidste ende var det igen afstemningen i Parlamentet, der blev toneangivende for forhandlingerne med Rådet og den endelige vedtagelse af direktivet den 17. april 2019.

Udo Bux
05/2019

